

Spreuken 31:10-31

- Schildwolde, 28 augustus 2016
- Kees van Dusseldorp
- wijsheid uit Spreuken 2/2

Liefde maakt sterk!

Liturgie:

votum en groet

Ps.31:1,2

wetslezing

Ps.112

gebed

lezen: Spr.31:10-31 [wijsheid voor nw seizoen]

1 Kor.13:1-7

Opw.689

preek Spr.31:10

Ps.106:1,2,22

gebed

collecte

Gz.164 (2x canon)

zegen

Gemeente van Christus,

**** profiel van een sterke vrouw?**

Er zijn mensen bij wie Spreuken 31 op een tegeltje in de WC hangt. En dan ook nog met het opschrift van de vorige vertaling erboven: 'De lof der degelijke huisvrouw'. Dat kan niet meer. Zowel het woord 'degelijk' als het woord 'huisvrouw' roepen eerder hilariteit op, dan een verlangen. Positief uitleggen wat een degelijke huisvrouw is, is kansloos. Wat zo'n tegeltje op de WC doet, daar waag ik me maar niet aan.

Nee, dan klinkt het opschrift: 'loflied op de sterke vrouw' al een stuk positiever. Een sterke vrouw, welke vrouw wil dat niet zijn? Net als een goede moeder, een positieve christen, een lieve echtgenote, een goede dochter, een meelevende buurvrouw en een leuke tante. Zo'n rijtje kan ik ook wel maken voor een man. Wie van de mannen wil niet een goede vader zijn, een betrouwbare werknemer, een attente echtgenoot, een grappige oom, een betrokken christen.

Als ik het zo zeg, voel je wel aan, dat er andere problemen ontstaan. Het gevoel van tekortschieten, van falen, van overbelast zijn, van niet voldoen aan de verwachtingen. De eigenschappen van de sterke vrouw uit Spr.31 liegen er niet om. Ze heeft alles onder controle, haar gezin op orde, haar zaken goed voor elkaar. Ze heeft energie voor tien, is charmant, slim, wijs en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat steeds bezig. Maar wie voldoet aan zo'n profiel? Koningin Maxima misschien, of Angela Merkel, of Michelle Obama? Maar dat zijn er maar een paar. Moet iedereen zo krachtig worden als zij?

Zo kan Spreuken 31 gaan irriteren. Of je zelfs depressief maken. Hoeveel vrouwen voelen zich niet structureel tekortschieten, zelfs al zegt je man dat dat nergens voor nodig is? Wie zou er niet meer energie willen hebben, meer tijd voor familie, meer ruimte voor vrienden, meer balans in je eigen gevoelsleven, meer betekenis voor de kerk? Wie is er niet gevoelig voor 'wat een vrouw behoort te doen', hoe je dat ook maar invult. Als je ernaar streeft de perfecte vrouw te worden, ga je kapot.

Is dit nu de bedoeling van Gods Woord? Natuurlijk kan God ons in de Bijbel soms een spiegel voorhouden, waardoor je erachter komt wat er in je leven ontbreekt. Zodat je des te meer beseft hoezeer je afhankelijk bent van Gods genade en van het werk van Jezus Christus. Maar het profiel van een sterke vrouw uit Spreuken 31 hoort daar niet bij. Het zijn geen geboden! Wij maken zelf de fout, als we het opvatten als een rolmodel. Mannen maken een fout als ze een vrouw hierop beoordelen. Vrouwen maken een fout als ze zich door zo'n tekst laten opjagen. En zo wordt preken over Spreuken 31 als lopen door een mijnenveld, schreef een collega. Aan een loflied op wat God geeft komt niemand meer toe.

**** de vrouw – een zegen**

Mag ik je eens meenemen naar een vrijdagavond?

Een joodse familie schuift aan tafel. De mannen zijn naar de sjoel geweest. De vrouwen hebben de sjabbatmaaltijd voorbereid. Want de sjabbat begint op vrijdagavond. Met een feestelijke maaltijd, waar alle tijd voor wordt genomen, meestal samen met familieleden of vrienden.

De vader, het hoofd van het gezin, opent de maaltijd. 'Geliefden, de werkweek is weer voorbij. Wij onderbreken de woestijnreis door het leven door een korte rust in de oase van deze sjabbat. We gedenken onze Schepper en zoeken nieuwe kracht. Laten wij bidden om het dagelijks leven aan de Heer op te dragen. Laten wij oefenen in loslaten en overgave en zo de rust van de sjabbat ontvangen.'

De moeder steekt, samen met de dochters de twee kaarsen aan. Dan houden ze hun handen voor de ogen en prijzen ze God, de Koning van de wereld, die zijn volk heeft opgedragen om het licht te zijn voor de volken. Daarna zingt men elkaar Gods vrede toe en de verwachting van zijn aanwezigheid.

Dan neemt opnieuw de vader het woord. In aanwezigheid van iedereen spreekt hij: 'Het hart van dit huis is de vrouw, de moeder van mijn kinderen. Ik wil dit moment gebruiken om haar te zegenen en om de kinderen te leren wat de waarde is van een gelovige vrouw. 'Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Zij is meer waard dan edelstenen. Het hart van haar man vertrouwt haar en zal daar rijkelijk bij winnen. Ze brengt hem voorspoed, geen ellende, alle dagen van haar leven.' Zo wordt de hele lofzang van Spreuken 31 voorgelezen.

Daarna volgt een zegen over de man die naar Gods wetten leeft. Vervolgens een met handen opgelegde zegen voor de kinderen. Waarna een korte ceremonie met beker en brood volgt en men aan de sjabbatmaaltijd begint.

Van een joodse vrouw las ik: 'Elke week word ik door mijn man 'een sterke vrouw' genoemd. In het bijzijn van mijn kinderen en andere aanwezigen. Hij kent dit gedicht uit de Bijbel uit het hoofd en zingt het mij toe. Het is voor mij een bijzonder moment, omdat ik weet dat hij, los van wat ik wel of niet doe, mij eert en God dankt voor de zegen die ik op mijn manier breng in ons gezin. Voor hem is het een gewoonte geworden, ook op andere dagen. 'Sterke vrouw', zegt hij, als ik vertel hoe ik vandaag de boodschappen heb gehaald. 'Sterke vrouw', zegt hij, ook als ik ziek ben, maar toch niet alle moed verloren heb. 'Sterke vrouw', zegt hij, als ik een grote klant heb binnengehaald voor de zaak waar ik werk.'

Het loflied op de sterke vrouw heeft een plek in de wekelijkse sjabbatviering. Ik heb dat nooit geweten tot ik met deze preek aan het werk ging. Het ontroerde mij. Het zet Spreuken 31 in zo'n ander licht. Of beter gezegd: het zet iedere vrouw en iedere man in een ander licht. In het licht van Gods liefde. Een veel mooier licht dan het onbarmhartige licht van onze maatstaven en profielen. Wie kijkt met de liefde van God, die ontdekt de kracht van een vrouw. Of ze nu meer op de voorgrond of meer op de achtergrond staat. Als een geschenk van God. Maak van een loflied nooit een opdracht, niet voor jezelf en niet voor een ander. Maar van een liefdevol gedicht geen onbereikbaar ideaal, van een zegenbede geen meetlat! Maar gebruik de woorden van God om Hem te danken, vrouwen te eren en in hen Gods zegen te ontvangen.

**** wijsheid voor het dagelijkse leven**

Het was een columnist in een grote krant die een aantal jaren geleden opmerkte: 'Als ik 's morgens de jonge vrouwen naar school zie trappen met een kind voorop, een kind

achterop en een kind naast zich, dan denk ik: dit zijn de sterkste personen van onze maatschappij. Op hun kracht is de samenleving gebouwd.'

Zo'n compliment komt in de buurt van het loflied van Spreuken 31. Want het gaat over het dagelijks leven. God heeft alles te maken met onze omgang met elkaar en ons kijken naar elkaar. Er is geen spoor van minderwaardigheid of vrouwenonvriendelijkheid in dit bijbelgedeelte. Er wordt geen vaste rolverdeling of traditioneel ideaalbeeld gepresenteerd. Maar juist diepe waardering en dank aan God voor de kracht van de vrouw. Hoe heerlijk om Gods gaven zo praktisch en zo dichtbij te zien. Zonder vrouwen geen leven, geen samenleving en geen kerk!

Er zijn bijbeluitleggers, die zeggen dat 'de sterke vrouw' hier figuurlijk opgevat moet worden. Als 'vrouw wijsheid', die in het Spreukenboek vaker voorkomt. Wie 'vrouw wijsheid' kent en naar haar luistert, die gaat het goed in het leven.

Er zijn bijbeluitleggers, die 'de sterke vrouw' opvatten als het volk van God, als de kerk van Christus, die in de Bijbel ook wel de bruid van het Lam wordt genoemd. Deze vrouw, de kerk, is altijd bezig, tooit zich met goede werken en is een bron van kracht.

Toch is dat naar mijn overtuiging niet de bedoeling. Het is werkelijk een loflied op de waarde van de vrouw. Haar waarde in het gezin, in de samenleving en in de kerk. Zo praktisch als je het maken kunt. Wijsheid van God voor het dagelijkse leven. Voor mannen om vrouwen te waarderen. Voor vrouwen om voor zichzelf te staan.

Kan elke vrouw spinnen en weven? Nee, maar wie dat wel kan, mag erom gewaardeerd worden. En een ander om de vaardigheden die zij bezit. Kan elke vrouw het aan om als eerste uit bed te komen en als laatste er weer in te gaan? Nee, maar wie dat wel kan, mag daarvoor geëerd worden. En een ander wordt geëerd om wat zij in haar uren doet. Zelfs als ze maar energie heeft voor twee of drie uren op een dag. Ziet elke vrouw de dag van morgen lachend tegemoet? Nee, maar wie dat wel kan, mag erom geprezen worden. En een ander wordt geprezen om haar moed om toch vol te houden, ook al is de zorg zwaar en de bezorgheid groot.

Dat doet de wijsheid van God. Wijsheid voor het dagelijkse leven. Dat doet de liefde. Liefde kent geen afgunst, schrijft Paulus, liefde kent geen zelfgenoegzaamheid, liefde is vol goedheid. Die liefde wordt midden in het leven gevonden. In liefde zie je de kracht die God door vrouwen geeft. Een hemels geschenk, meer waard dan goud of zilver.

Sterke vrouwen. In de Bijbel worden de vroedvrouwen uit Egypte geprezen om hun moed om tegen het gebod van de koning in te gaan. Abigail wordt geprezen omdat ze de dwaasheden van haar man wist te beperken. Ruth wordt geprezen, omdat ze voor haar schoonmoeder bleef zorgen. Rebekka wordt geprezen omdat ze bereid was ook water te putten voor de kudde van een vreemdeling. Dorkas wordt geprezen omdat ze kleding maakte voor minderbedeelden. En zo zijn er zoveel. Zo verschillend als ze zijn. Kracht in het dagelijkse leven.

Een sterke vrouw. Is het je oma, die in moeilijke tijden toch het gezin op het spoor hield? Is het je moeder, die trouw bleef, ook waar je vader steken liet vallen? Is het je tante bij wie je, ondanks haar chronische ziekte, toch zoveel humor en betrokkenheid merkt?

Is het je dochter, die zoveel verantwoordelijkheid krijgt op de afdeling? Is het je vriendin die met haar kaartjes een ander bemoedigen kan? Zo zijn er zoveel. Zo verschillend als ze zijn. Gaven van God. In de liefde van Christus zie je de kracht van een vrouw.

** de waarde van een vrouw

Het wordt tijd om de vrouw van Spreuken 31 wat beter in beeld te krijgen. In 22 verzen wordt de lof op de vrouw gezongen. Elke vers begint met een volgende letter van het hebreeuwse alfabet. Het is dus een ABC-tje, zoals ook een aantal psalmen is vormgegeven. Gemakkelijk om te onthouden, maar ook een vorm die verwijst naar de wijsheid voor het leven. Het enige nadeel is, dat het niet zo gemakkelijk is om in een ABC-vorm tegelijk een duidelijke lijn vast te houden. De samenhang is soms wat los.

Toch komt er wel een beeld naar voren. Het is geen vrouw uit de gewone bevolking van boeren en arbeiders. Het is ook geen vrouw uit de elite van Israel. Het is een vrouw uit het midden- en kleinbedrijf. Die kennelijk van de stoffenzaak een succes had weten te maken. Haar man is belangrijk in de stad. Daarom zit hij in de poort. Niet om rond te hangen. Maar om te overleggen, beleid te formuleren, het recht hoog te houden en bestuurlijke beslissingen te nemen. En zij runt de praktische zaken op succesvolle manier.

Toch zijn de complimenten voor deze vrouw niet gericht op haar zakelijke successen. De complimenten betreffen haar karakter: ze is betrouwbaar, heeft oog voor anderen, heeft plezier in haar werk en in haar leven. De complimenten betreffen haar inzet: ze weet de zorg voor man, gezin en bedrijf te combineren. De complimenten betreffen haar wijsheid en verstandigheid. Waar je dat ziet, bij mannen of bij vrouwen, mag je dat waarderen. En waar je verlangt om te groeien als persoon, kun met deze eigenschappen aan het werk.

Een vrouwelijke, Amerikaanse theoloog, Amy Oden, heeft erop gewezen wat er *niet* staat in Spreuken 31. Deze vrouw staat niet in de schaduw van haar man. Ze krijgt geen waardering vanwege wat haar man doet. Ze is niet de-vrouw-van. Ze heeft haar eigen waarde en haar eigen plek. Amy Oden wijst er ook op dat er geen verwijzing is naar het krijgen of opvoeden van kinderen. In veel culturen is dat het terrein, waarvoor vrouwen alleen maar mogen scoren. En Amy Oden wijst erop, dat er niets staat over uiterlijke schoonheid en charme. Het gaat niet over haar gewicht, haar figuur, haar make-up, haar kapsel. Hoe heerlijk bevrijdend is dat!

De verhouding tussen mannen en vrouwen is altijd een gevoelig terrein geweest. Nu we steeds meer te maken hebben met andere culturen, wordt dat steeds meer duidelijk. Vrouwen die minstens een meter achter hun man aan moeten lopen. Die niet alleen naar buiten mogen. Van wie je mag scheiden als ze geen kinderen kunnen krijgen. Maar ligt het ook niet dichterbij? In het gelijkheidsstreven van onze tijd mogen vrouwen haast geen eigen profiel meer krijgen. Ze worden gedwongen om hetzelfde te zijn en te kunnen en minstens een eigen inkomen te hebben. Niet dat dat niet goed zou zijn. Maar de verplichting maakt het tot een dwang. En het is opvallend hoe juist onze gelijkheidssamenleving vergeven is door de seks- en porno-cultuur, waarbij dwangmatig en begerig naar het uiterlijk van vrouwen wordt gekeken. Hun aantrekkelijkheid afgemeten aan hun lichaam, hun uitstraling aan hun seks-appeal en de gesprekken staan vol van de dubbelzinnigheden. Trouwens, ook vrouwen lopen daarin risico's. Hoe vaak waarschuwt het Spreukenboek niet voor de vreemde vrouw, die een man verleidt tot zonde en hem ver-

strikt in zijn begeerten? Hoe heerlijk bevrijdend is dan deze lofzang uit Spreuken 31! De waarde van een vrouw ligt in haar karakter, inzet, wijsheid en geloof.

**** geloof als bron**

Ja, ook dat laatste, haar geloof. Dat vormt het geheim. De spreukendichter zingt zijn loflied: een sterke vrouw is meer waard dan edelstenen. Wat maakt een vrouw nu tot een sterke vrouw? 'Een vrouw met ontzag voor de Heer', die moet worden geprezen. Daar ligt de bron. Een vrouw, die zich door de Heer geschapen, geroepen en gered weet. Die haar hart geopend heeft voor haar Heer en zich laat leiden door zijn Geest.

Daar ligt het geheim. 'Ontzag voor de Heer'. Dat is de rode draad die door heel het Spreukenboek heenloopt. Het ontzag voor de Heer is het begin van wijsheid. Heel het dagelijkse leven wordt gekleurd door het ontzag voor de Heer. Het eerbiedige vertrouwen in God. De respectvolle liefde voor de Heer. Die maakt een vrouw sterk. Die maakt trouwens ook een man sterk. Waarbij het ontzag voor God zich meer uit in het nemen van verantwoordelijkheid, het bestuderen van Gods Woord en het opkomen voor wie zwak is. Ieder die ontzag heeft voor de Heer wordt gelukkig geprezen. Het respect voor God geeft wijsheid om keuzes te maken. De overgave aan de Heer geeft liefde om een ander te waarderen.

Daarom wordt Maria het meest geprezen onder alle vrouwen. Omdat ze zich overgaf aan God, zijn woorden onthield en daarnaar leefde. Van haar zijn geen grote zakelijke successen te vertellen. Misschien lijkt ze in bepaalde opzichten helemaal niet op de vrouw die in Spreuken 31 wordt geprezen. Maar haar bron is dezelfde. Ze leeft in ontzag voor de Heer.

Dit wordt niet alleen over vrouwen gezegd. Het ontzag voor de Heer is voor ieder mens de bron van wijsheid. Liefde geeft kracht. Liefde voor de Heer maakt je tot een sterke persoon. Niet naar lichaamskracht. Niet naar mentale kracht. Maar naar geloofskracht. Vasthouden aan de Heer, ook als het tegenzit. Respect houden voor zijn geboden, ook als het je minder goed uitkomt voor je gevoel. Doen wat je hebt beloofd, ook als voel je daar soms helemaal niets bij. Zoeken naar wijsheid, in het spoor van Jezus Christus.

**** en nu de praktijk?**

Het loflied op de sterke vrouw. Het is wijsheid uit de Bijbel. Voor het leven van elke dag. Voor je kijk op jezelf. Voor je waardering van een ander. Het spreekt van Jezus Christus.

Het is wijsheid voor vrouwen. Weet je gezien en gezegend. Ook waar je zelf het gevoel hebt zelf tekort te schieten en aan zoveel niet toe te komen. Is dat niet genade? Dat de Heer jou roept en jou inzet voor zijn Koninkrijk? Met jouw mogelijkheden en jouw beperkingen? Leef dan van die genade! Weet dan dat je sterk wordt door je ontzag voor God. Door je leven met Jezus Christus. Dat je uitstraling krijgt door biddend je weg te zoeken. En laat je vullen door Gods Geest. Zo vindt je wijsheid voor het leven, vrede in je hart, blijdschap in alle omstandigheden en de ruimte om tot een zegen te zijn voor wie er op je weg komt.

Dit loflied is ook wijsheid voor mannen. Wees blij met wat de Heer geeft. Eer wie ere toekomt. Bid of je met de liefde van God de kracht van een ander mag blijven zien. Niet alleen voor de punten waarin zij voldoet aan jouw ideaal. Maar aanvaardt haar als een geschenk van de Heer. Zoek het gesprek om elkaars geloof en kracht te versterken.

Wij kennen niet zo'n wekelijkse sjabbatmaaltijd, waarin je je waardering voor elkaar kunt uitspreken als dank aan God. Maar zou het niet mogelijk zijn om daar toch momenten voor te vinden? En iets vaker eenmaal per jaar op de verjaardag? Misschien is de zondag er wel een goede dag voor. Als je de rust hebt om met elkaar te eten. Om de Heer publiek te danken voor de vrouw die Hij je geeft. Voor de man die Hij je geeft. Om de Heer te danken voor iedere persoon die Hij aan je geeft. Kinderen, familieleden, vrienden. 'Je bent meer waard dan goud of zilver, dan robijnen of diamanten.' Zo zegen je elkaar en word je elkaar tot een zegen. Tot eer van God.

Amen